

Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрлігі
«Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті» КеАҚ
«Дене шынықтыру және бастапқы әскери дайындық» кафедрасы

ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУ БАҒДАРЛАМАСЫ
6В01401-«Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі және тандаған спорт
түрінен жаттықтырушы» білім бағдарламасы

Атырау, 2023 жыл

Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім министрлігі
«Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті» КеАҚ

Бекітемін
Академиялық мәселелер
жөніндегі проректор
А.Е. Чукуров
« 31 » 09 2023 ж.

ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУ БАҒДАРЛАМАСЫ

6B010401-«Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі және таңдаған спорт түрінен жаттықтырушы»
білім бағдарламасы студенттері үшін

Бағдарлама білім алушыларды қорытынды аттестаттауды өткізу ережелері негізінде
әзірленген (СМЖ №025)

Құрастырушылар:

аға оқытушы, магистр Қайргожин Д.У.
п.ғ.к., профессор Аралбаев А.С.

Кафедра мәжілісінде ұсынылған

Хаттама № 6 «11» 01. 2023 ж.

Кафедра меңгерушісі _____ А.С.Аралбаев

Факультеттің оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданған _____
А.У.Муханбетжанова
«24» 01 _____ 2023 ж. Хаттама № 9

ОӘК төрағасы _____ О.Абилова

КЕЛІСІЛДІ

Факультет деканы _____ А.У.Муханбетжанова « 24 »
01 2023 ж.

ББАСАЖДҚК басшысы _____ Ж.У.Сұлейменова « 30 » 01
2023 ж.

Университеттің оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданған
« 30 » 01 2023 ж. Хаттама № 3

Қорытынды аттестаттаудың мақсаты мен міндеттері: 6B01401-«Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі және таңдаған спорт түрінің жаттықтырушысы» мамандығының түлектері қорытынды аттестаттау теориялық және практикалық-әдістемелік дайындықтарын анықтауға мүмкіндік беретін дайындық бағыты бойынша мемлекеттік емтиханды қамтиды.

Қорытынды аттестаттаудың мақсаты – 6B01401-«Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі және таңдаған спорт түрінің жаттықтырушысы» білім беру бағдарламасы бойынша оқитын түлектер жалпы білім беру орта жалпы білім беру мектептерінде және балалар және жасөспірімдер спорт мектептерінде ұйымдастырушылық қабілеттіліктерін және жоғары біліктіліктерін және басқарушылық даярлықтар деңгейін анықтау, оқу барысында алған теориялық, әдістемелік – практикалық дағдыларын игеру деңгейін анықтау.

Қорытынды аттестаттаудың міндеттері:

- түлектердің дене шынықтыру және спорт саласында ғылыми – зерттеу және оқытушылық дайындық деңгеен анықтау, оны бағалау;
- білім алу барысында ғылыми және педагогикалық қызметі дағдыларын дамыту барысында, оқу нәтижесінде алған теориялық және практикалық дағдыларын саралау.

Негізгі білім беру бағдарламасын игеруді анықтайтын мемлекеттік қорытынды аттестаттау білім алушылар үшін міндетті болып табылады.

6B01401-«Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі және таңдаған спорт түрінен жаттықтырушы» білім беру бағдарламасына сәйкес қорытынды аттестаттауға мемлекеттік емтихан кіреді.

Мемлекеттік қорытынды аттестаттауды білім алушылардың негізгі білім беру бағдарламаларын меңгеру нәтижелерінің мемлекеттік білім беру стандартының талаптарына сәйкестігін айқындау мақсатында мемлекеттік емтихан комиссиялары жүргізеді.

2. Қорытынды аттестаттауға енгізілетін құзыреттіліктер

ҚА барысында білім алушылар келесі құзыреттіліктерінің қалыптасқанын көрсетуі тиіс:

- «Дене шынықтыру және спорт теориясы мен әдістемесінің» жалпы кәсіби дайындық анықтамаларын, дене шынықтыру теориясын қазіргі тұжырымдамалары негізіндегі білім беру, оқып үйрену объектілері мен әдістері, құрылымы туралы, негізгі түсініктерді анықтау;

-дене шынықтыру және спорт жүйесіндегі дене жаттығулары, дене дайындығы, дене тәрбиесі, дене мәдениеті, оқу пәнінің жалпы элементтері қарастырылған негізгі ұғымдар, қоғамдағы ДШ мен спорттың негізгі қызметі түрлері, және ДШ және спорттың әдістері мен тәсілдерін меңгеру әдістері ашылады;

- білім және тәрбиесінің әдістері мен тәсілдері меңгерілгендігін ашық көрсету;

«Дене шынықтыру және спорт теориясы мен әдістемесі» пәнін оқып, үйрену барысында болашақ маман терең теориялық дайындық пен жаңа ақпараттарды меңгеруге, аралас ғылыми пәндерді дұрыс бағалауға, педагогикалық шығармашылығы негізін қалауға бағыттайды. Спорттың үш негізгі ұйымдастыру формасы зерделейді. (оқу пәні ретінде, өзіндік қызметтік спорт, жоғарғы спорт).

Түлектердің таңдаған спорт түрінен бойынша кәсіби жаттықтырушы қызметіне дайындығы. Спорттық шеберлікке жету үшін қажетті қабілеттерді дамытуға бағытталған көпжылдық дайындығы, Жоғары білікті спортшылар мен командаларды даярлау жүйесін ашады;

Дене тәрбиесі және спорт түрлеріне физиологиялық сипаттама, оның жалпы заңдылықтары және негізгі, сонымен қатар спортшылардың жарақат алу кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын меңгеру деңгейлерін көрсетеді.

2.1. Әмбебап (базалық) құзыреттіліктер (ӘҚ)

Әмбебап (базалық құзыреттілік) - маманның әмбебап, зияткерлік, коммуникативтік, эмоционалды және еріккүштік қасиеттерге (білім, дағдылар, қасиеттер мен қабілеттер) негізделген кәсіби міндеттер жиынтығын шешу қабілеті.

- абстрактілі ойлауға, талдауға, синтездеуге қабілетті;
- стандартты емес жағдайларда әрекет етуге, қабылданған шешімдер үшін әлеуметтік және этикалық жауапкершілікті көтеруге дайын;
- өзін-өзі дамытуға, өзін-өзі жүзеге асыруға, шығармашылық әлеуетті пайдалануға дайын;

2.2. Жалпыкәсіптік құзыреттер (ЖКК):

Жалпы кәсіби құзыреттілік-маманның кәсіби қызметті тиімді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін ықпалдастырылған білім, дағдылар мен тәжірибе, сондай-ақ жеке қасиеттер негізінде кәсіби міндеттер жиынтығын шешу қабілеті

- өзін-өзі дамыту және мансаптық өсу үшін өмір бойы жеке білім беру траекториясын құру, дене шынықтыру және спорт құралдары арқылы толыққанды әлеуметтік және кәсіби іс-әрекетті қамтамасыз ету үшін салауатты өмір салтына назар аудару;
- жеке қызметінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың әртүрлі түрлерін пайдалану: интернет-ресурстар, ақпаратты іздеу, сақтау, өңдеу, қорғау және тарату бойынша бұлттық және мобильді қызметтер;

2.3. Кәсіптік құзыреттер (КК):

Кәсіби - құзыреттілік – маманның нақты білім, білік, дағды негізінде таңдалған қызмет саласындағы кәсіби міндеттер жиынтығын шешу қабілеті.

- дене шынықтыру және спорт салаларында, соның ішінде арнайы педагогиканың әдістемелік негіздері мен категориялары бойынша білімі мен түсінік дағдыларын көрсету;
- спортшылардың жасына байланысты анатомиялық, физиологиялық, психологиялық дамуының ерекшеліктері, спортшы балардың дене дайындығы және дене даму заңдылықтарын заңдылықтары, дене тәрбиесі және спорттың теориялық және әдістемелік негіздері;
- дене шынықтыру және спорт саласында ұйымдастырушылық қабілеттерге ие болу, ұйымдастырушылық – басқару шешімдерін табу және қабылдау қабілеттерін әр түрлі жағдайда іске асыра білу;
- дене шынықтыру және спорт саласында жоспарлау және ұйымдастыру, оның мақсаттары мен міндеттеріне жүзеге асыру міндетті;

3. Қорытынды аттестаттау көлемі, құрылымы және мазмұны

Білім бағдарламасы бойынша қорытынды аттестаттау кешенді емтиханды тапсыру түрінде өткізіледі. Қорытынды аттестаттау кемінде 12 академиялық кредитті құрайды. ҚА ұзақтығы – 6 апта.

Білім беру бағдарламасы бойынша қорытынды аттестаттау кешенді емтиханды тапсыруға дайындық пен тапсыруды қамтиды.

- кешенді емтихан тапсыруға дайындық және тапсыру

3.1 Кешенді емтихан

Кешенді емтиханның мақсаты – түлектің кәсіби дайындық деңгейін және оның кәсіби қызметі саласындағы теориялық және практикалық мәселелерді шешуге қабілеттілігін анықтау.

Кешенді емтиханның мақсаты – түлектің кәсіби дайындық деңгейін және оның кәсіби қызметі саласындағы практикалық мәселелерді шешуге қабілеттілігін анықтау.

Кешенді емтихан ауызша өткізіледі. Кешенді емтихан алдында білім алушыларға қорытынды аттестаттауға шығарылатын мәселелер бойынша кеңес беру жүргізіледі.

Кешенді емтихан бір кезең бойынша аттестаттау комиссиясының ашық отырысында билеттер бойынша емтихан тапсыру арқылы өткізіледі. Билеттер бойынша емтихан өткізу кезінде емтихан тапсырушыға жауап беруге дайындалу үшін 1 сағат беріледі. Емтихан билетінің сұрақтарына білім алушы көпшілік алдында жауап береді. АҚ мүшелері қарастырылып отырған тақырыптар бойынша білім алушының білім тереңдігін анықтау мақсатында қосымша сұрақтар қоюға құқылы. Емтихан билетінің сұрақтарына ауызша жауап беру ұзақтығы 30 минуттан аспауы тиіс. Емтиханға жауап беруге дайындық барысында осы ҚА бағдарламасын және осы бағдарламаның 3.3-тармағында көрсетілген әдебиеттерді пайдалануға рұқсат етіледі.

3.2 Кешенді емтихан сұрақтары:

1. Дене тәрбиесі пәнінің мақсаттары мен міндеттері
2. Дене жаттығуларының анықтамасы, сипаттамасы және түсінігі
3. Спорттық дайындық әдістемелері
4. Спорттық машықтанудың арнайы дене жаттығулары
5. Спорттық машықтанудың дене дайындығының әдістемелері
6. Спорттық жаттығулардың құралдары мен әдістерінің жіктелуі
7. Спорттық машықтанудың ауыспалы әдістемесіне анықтама
8. Спорттық машықтанудың қайталап істеу әдістемесі
9. Спорттық жоспарлау технологиясы
10. Балалар мен жасөспірімдерді спорттық секцияларға спорт түрлеріне іріктеу және бағдарлау
11. Спорттық машықтану үрдесінде есеп және бақылау
12. Спорттық машықтанудың мақсаты, міндеттері, құралдары мен әдістері
13. Дене тәрбиесіндегі дене қабілеттерінің даму заңдылықтары
14. Күш сапасын (қасиет) әдістемелері
15. Ептілік және тәрбиелеу әдістемелері
16. ҚР Заңдары және Қазақстанда дене тәрбиесі мен спортты дамыту бағдарламалары
17. Дене шынықтыру мен спорттағы адамгершілік тәрбиесінің маңыздылығы
18. Дене шынықтыру сабақтарында қолданылатын педагогикалық қағидалар
19. Мектептегі бастауыш сыныптарда дене шынықтыру сабағын оқыту ерекшеліктері
20. Мектепте дене шынықтыру сабағын оқытудың педагогикалық қағидалары
21. Дене тәрбиесі еңбекке дайындықтың негізгі құралы
22. Жалпы білім беретін мектептердегі дене шынықтыру сабағының маңызы мен рөлі
23. Мектепте дене шынықтыру бойынша спорт секциясын ұйымдастыру жұмыстары және оның мақсаттары мен міндеттері
24. Дене ағзасының және психологиялық ауытқулары бар балалармен дене шынықтыру сабақтарын ұйымдастыру және өткізу
25. Сабақтан тыс уақытта бұқаралық спорт жұмыстарын, спорт шараларын ұйымдастыру
26. Жалпы білім беретін мектептердегі оқушыларды дәрігерлік және медициналық бақылау
27. Дене шынықтыру мұғалімінің «қиын балалармен» педагогикалық тәсілдерін қолдану жұмысы
28. Аймақтың климаттық ерекшеліктеріндегі, дене шынықтырудағы жоспарлау
29. Жалпы білім беретін мектептегі жыныс ерекшелігін ескеріп жоспарлау жұмыстары
30. Жалпы білім беру ордасындағы оқушылардың дене тазалығы және күн тәртібі режимі
31. Антропометрия. Дене дамуының дәрежелері
32. Бұлшық ет қызметі бейімделуінің механизмдері
33. Дене жаттығуларының сипаттамасы және физиологиялық жіктелуі
34. Шаршауды тудыратын факторлар
35. Қоршаған ортаның төменгі температура жағдайындағы спорттық жұмысқа қабілеттілігі
36. Жас спортшыларды спорттық іріктеудің жалпы ережелері
37. Спорттық шынығу процесі барысындағы әйел ағзасының функционалды мүмкіндіктерінің өзгерістері
38. Күресте оқу – жаттығу сабақтарының физиологиялық көрсеткіштердің әсері
39. Гимнастикадағы қимылдардың физиологиялық сипаттамасы
40. Жүгірудің физиологиялық сипаттамасы
41. Волейболда оқу-жаттығу сабақтарының физиологиялық көрсеткіштерге әсері

42. Үлкен теннис ойындардың физиологиялық сипаттамасы
43. Дене шынықтырудағы және спорт түріндегі зерттеу әдістері
44. Спортшылар денсаулығындағы жиі кездесетін патологиялық жағдайлар, олардың алдын алу жолдары
45. Біркелкі қарқынды, субмаксималды, максималды, қуатты динамикалық циклді жұмыс кезіндегі ағзадағы физиологиялық ығысулары
46. Төзімділікті анықтау. Төзімділіктің, шаршаудың және жұмысқа қабілеттіліктің өзара байланыстары
47. Емдік дене тәрбиесінің механизмдері
48. Биологиялық циклдің әйелдердің жұмысқа қабілеттілігіне әсері
49. Спорттық шынығу: кезеңділік, физиологиялық принциптер, негізгі функционалді тиімділіктері
50. Күшті және шапшаңдықты дамытудың физиологиялық механизмдері
51. Жүктемеге төзімділікті жүрек – тамыр жүйесінің және ағзаның басқа жүйелерінің реакциясы бойынша бағалау
52. Шамадан тыс шыныққандықтың және зорығудың физиологиялық сипаттамасы
53. Қалпына келтіру процесінің физиологиялық сипаттамасы
54. Төзімділікті дамытудың физиологиялық механизмдері ?
55. Спорттық қабілеттерді алдын - ала болжау және мықты спортшының эталонын модельдеу
56. Мектеп оқушылары мен студенттерді медициналық топтарға бөлу
57. Спортшы ағзасының қызметтік дайындығын пайымдау, қандай физикалық дене дайындығын бағалау сынамасы
58. Кешенді дәрігерлік, дәрігерлік – ұстаздық бақылаулар барысында атқарылатын маңызды жұмыстар
59. Гипоксия – оттегінің жетіспеуі. Гипоксияның төрт түрі бар: гипоксимиялық, анемиялық, тоқтап қалу және гистотоксиялық түрлері
60. Дененің даму дәрежесін, үйлесімділігін бағалаудың төрт тәсілі
61. Акробатикалық жаттығуды орындау техникасымен оқыту әдістемесі (аяқ тіздеде бүгіліп жауырыңға тұру алға қарай иілу тіреп отыр)
62. Жеңіл атлетика сабақтарында дәрігерлік бақылау, алдын – ала ескерту, жаракат алған кезде алғашқы жәрдем көрсету
63. Спорттық күрес атауларын жүйелеу, топтау және атау беру
64. Баскетбол ойынында допты себетке бір орыннан және қозғалыста лақтыру техникасын үйрету әдісі
65. Гандбол ойынындағы допты қабылдау және үш адыммен шабуылдау техникасын үйрету әдістемесі
66. Акробатикалық жаттығуды орындау техникасы мен оқыту әдістемесі (артқа қарай еңкейіп, аяқтың тірегімен «көпір»)
67. Мектепте жеңіл атлетиканы үйрету әдістемесі.
68. Қорғану және қарсы шабуылдау. Күреспен шұғылданғандағы қауіпсіздік шаралары
69. Баскетбол ойынындағы допты беру және қабылдау техникасын үйрету
70. Гандбол ойынындағы допты беру және қабылдау техникасын үйрету әдістемесі
71. Парраллель брусьяда жаттығуды орындау техникасы мен оқыту әдістемесі (колға тірелген серпілістен алға қарай серпіліп аяқты екі жағына қарай көтеріліп отыру)
72. Жеңіл атлетиканы 5 сыныпта оқыту әдістемесі
73. Оқу –жаттықтыру сабақтарының мазмұны және оны ұйымдастыру
74. Баскетбол ойынындағы ойыншылардың құқығы міндеттері
75. Гандбол ойынындағы ойыншылардың құқығы міндеттері
76. Тірек секіру жаттығуларын орындау техникасы мен оқыту әдістемесі (козел арқылы ені бойынша аяқты екі жағына қарай секіру)
77. Жеңіл атлетиканы 8- 9 сыныптарға оқыту әдістемесі
78. Спорттық күрестегі жаттықтырудың мақсаты, міндеті және мазмұны
79. Баскетбол ойынының техникасы жіктелуі түрлері
80. Гандбол ойынының техникасы жіктелуі түрлері
81. Тірек секіру жаттығуларын орындау техникасы мен оқыту әдістемесі (конь арқылы ені бойынша бүйірден секіру)
82. Таңдалған спорттың тарихы және дамуы
83. Балуанның жалпы дене дайындығының мақсаты, міндеті және құралы

84. Баскетбол ойынындағы допты алып жүру техникасын үйрету әдістемесі
85. Гандбол ойынындағы допты алып жүру техникасын үйрету әдістемесі
86. Мектептегі футбол ойынының тарихы, дамуы
87. Мектепте жеңіл атлетикадан спорттық – бұқаралық жұмыстар
88. Оқу процесінде ойыншы мен жаттықтырушының міндеттері
89. «Жүктеме» түсінігі. Жүктемелердің толқындық динамикасы
90. Жеңіл атлетикадағы жабдықтар

3.3 Кешенді емтиханда пайдалануға рұқсат етілген әдебиеттер тізімі

1. Ә.К.Кекілбаев. «Дене мәдениетінің ілімі мен әдістемесі», Түркістан қаласы, 2007 ж.
2. Е.К.Уанбаев. «Дене тәрбиесі негіздері». 2000 ж.
3. Е.К.Уанбаев, Ф.Ж.Уанбаева. «Дене мәдениеті және спорттың теориясы мен әдістемесі», «Санат» Алматы қ. Өскемен Аманжолов атындағы ШҚМУ баспасы
4. Ә.К.Әбділлаев. «Дене мәдениетінің ілімі мен әдістемесі», Түркістан қ. 2004 ж.
5. Төлеген Шаңғытбайұлы Қуаныш «Дене тәрбиесінің теориялық және әдістемелік негіздері», Алматы қ. 1997 ж.
6. Под общ. Ред. Л.П.Матвеева, А.Д.Новикова «Теория и методика физического воспитания» М: ФиС., гл. 1 – 2. 2000 г.
7. Матвеев Л.П. «Теория физической культуры» М: ФиС. 2007 г.
8. Под. ред. В.Н. Платонова «Теория спорта» КФ Высшая школа, 2005 г.
9. Под. ред. Б.А. Ашмарина «Теория и методика Физического воспитания» М. Просвещение, 2010 г.
10. Под. ред. Б.А.Ашмарина «Теория и методика Физического воспитания» учебник для фак. Физического воспитания, М., Просвещение, 2000 г.
11. Холодов Ж.К. «Теория и методика ФКиС» учебник, Москва, Академия, 2000 г.
12. Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. «Теория и методика физической культуры и спорта», учебное пособие, 2001 г. М: Просвещение

3.4. Кешенді емтиханға дайындық бойынша білім алушыларға ұсыныстар:

Кешенді емтихан арнайы құрастырылған сұрақтар бойынша білім алушының білім тереңдігін анықтау мақсатында жүргізіледі. Емтихан барысында білім алушыға билетінің сұрақтарына дайындалу үшін ұзақтығы 30 минут беріледі.

Кешенді емтихан алдында арнайы шолу дәрістер кестесі жасақталып жүргізіледі.

Кешенді емтиханға кешігіп немесе белгілі бір себептермен катынаса алмаған бітіруші түлек қайта тапсыру үшін мемлекеттік аттестаттау комиссиясының төрағасына арнайы өтініш жазады, комиссия шешім шығарады.

3.5. Мемлекеттік емтихан тапсыру нәтижелерін бағалау критерийлері

Емтихан билетінің сұрақтарына жауапты бағалау кезінде оны бағалаудың келесі критерийлері пайдаланылады: Сұрақ бойынша нақты материалды білу:

- Сұрақтарда көрсетілген ғылыми ұғымдар мен процестердің мәнін дәлелдей және түсіндіре білу
- Статистикалық мәліметтерді, әдеби дереккөздерді, ғылыми әдістерді пайдалана білу;
- Жауап берілген сұрақ бойынша нақты қорытынды жасай білу.

Кешенді емтихан кезінде бітірушінің жауабын бағалау кезінде комиссия респонденттің белгілі бір экономикалық категорияларды қалай түсінетінін және олармен қалай әрекет етуді білетінін бағалайды, нақты экономикалық проблемаларды талдайды, оның ойлауды, дәлелдеуді, белгілі бір позицияны қорғауды, анықтамаларды түсіндіруді біледі. Осылайша, есте сақтау мен түсінудің ақылға қонымды үйлесімі, оқу ақпаратын және ой жұмысын қарапайым жаңғырту қажет.

Мемлекеттік емтиханды тапсыру кезінде сақталуы тиіс келесі бағалау критерийлерін бөлуге болады:

- сұрақтарға жауаптардың мәнділігі (идеяларды, тұжырымдамаларды, фактілерді және т.б. дұрыс, анық және жеткілікті терең баяндау);
- жауаптың толықтығы және сонымен бірге негізделген қысқалығы;
- оқу ақпаратының жаңалығы, ғылыми және нормативтік дереккөздерді пайдалану және түсіну дәрежесі;
- теорияны практикамен байланыстыра білу, алған білімдерін ерекше жағдайларда шығармашылықпен қолдана білу;
- баяндау логикасы мен аргументі;
- сауатты пікір айту, мысалдар келтіру, аналогиялар келтіру;
- сөйлеу мәдениеті

Білім алушылардың білімі, біліктілігі мен дағдылары келесі жүйе бойынша бағаланады

Әріптік жүйе бойынша бағалау	Сандық балама	Баллдары (%-дық мазмұны)	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D-	1,0	50-54	
FX	0,5	25-49	Қанағаттанарлықсыз
F	0	0-24	

Дәстүрлі (төрт балдық) балдық жүйе	Бағалау критерийі	Бағалау критерийінің мазмұны
Өте жақсы	Құзыреттерді дамытудың жоғары деңгейі	Менгерген құзыреттері. Студент терең білім көрсетеді. Оқыған әдістер, тәсілдер және технологиялар негізінде мәселені/тапсырманы өз бетінше шеше алады.
Жақсы	Құзыреттердің даму деңгейінің жоғарылауы	Менгерген құзыреттері. Студент алған білімінің толықтығын көрсетеді, мәселені кең көлемде шешу дағдыларын көрсетеді.
Қанағаттанарлық	Құзыреттерді дамытудың негізгі деңгейі	Менгерген құзыреттері. Студент құзыреттердің құрамына кіретін жалпы білім, білік және дағдыларды көрсетеді, оларды қолдану туралы түсінігі бар, бірақ кателермен қолданады.
қанағаттанарлықсыз	Мәлімделген құзыреттер игерілмеген	Студентте қажетті білім, білік, дағды жоқ немесе құзыреттердің құрамына кіретін білім, білік және дағдыларды ішінара көрсетеді.

3.6. Мүгедектер мен денсаулық мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін қорытынды аттестаттауды өткізу ерекшеліктері

Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың ҚА-ны ұйымдастыру олардың

психофизикалық даму ерекшеліктерін, жеке мүмкіндіктері мен денсаулық жағдайын ескере отырып жүзеге асырылады және:

- денсаулық мүмкіндіктері шектеулі емес білім алушылармен бірлесіп;
- білім алушыға оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық көмек көрсететін ассистенттің қатысуымен (жұмыс орнына отыру, қозғалуы, тапсырманы оқу және ресімдеу, АҚ мүшелерімен қарым-қатынас жасау);
- білім алушыға оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық құралдарды пайдалана отырып;
- аудиторияда, әжетханада және басқа да орынжайларда білім алушының кедергісіз қолжетімділік мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, сондай-ақ оның көрсетілген орынжайларда болуы (пандустардың, тұтқалардың, кеңейтілген ойықты есіктерінің, жеделсатыларының болуы/аудиторияның бірінші қабатта орналасуы, арнайы креслолар мен басқа да құрылғылардың болуы).

Денсаулық мүмкіндігі шектеулі білім алушының жазбаша өтініші бойынша ҚА-ны тапсыру ұзақтығы оны тапсырудың белгіленген ұзақтығына қатысты ұзартылуы мүмкін.

ДМШ білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне байланысты Университет қорытынды аттестаттауды өткізу кезінде келесі талаптардың орындалуын қамтамасыз етеді:

1) зағиптар үшін:

-ҚА тапсыруға арналған тапсырмалар мен өзге де материалдар бедерлі-нүктелі Брайль шрифтімен немесе зағиптарға арналған мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуі бар компьютердің көмегімен қолжетімді электрондық құжат түрінде рәсімделеді не ассистент оқиды;

- жазбаша тапсырмаларды білім алушылар қағазда Брайль бедерлі-нүктелі қаріппен немесе зағиптарға арналған арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету бар компьютерде орындайды немесе ассистентке нұсқау береді;

- қажет болған жағдайда білім алушыға Брайльдің бедерлі-нүктелі грифтімен жазуға арналған жазбаша керек-жарақтар жиынтығы және қағаз, зағиптарға арналған мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуі бар компьютер беріледі.

2) нашар көретіндер үшін:

- ҚА тапсыруға арналған тапсырмалар мен өзге де материалдар үлкейтілген қаріппен ресімделеді;

- кем дегенде 300 люкс жеке біркелкі жарықтандыру қамтамасыз етіледі;

- қажет болған жағдайда білім алушыға үлкейту құрылғысы беріледі, білім алушыда бар үлкейту құрылғыларын пайдалануға жол беріледі.

3) естімейтіндер және нашар еститіндер үшін, сөйлеу қабілеті нашар:

- ұжымдық пайдаланудағы дыбысты күшейтетін аппаратураның болуы қамтамасыз етіледі, қажет болған жағдайда білім алушыға жеке пайдаланудағы дыбысты күшейтетін аппаратура беріледі;

- білім алушының қалауы бойынша ҚА жазбаша формада өткізіледі.

4) тірек-қимыл аппараты бұзылған адамдар үшін (жоғарғы аяқ-қолдардың қозғалыс функциялары ауыр бұзылған немесе жоғарғы аяқ-қолдардың болмауы):

- жазбаша тапсырмаларды білім алушылар мамандандырылған бағдарламалық жасақтамасы бар компьютерде орындайды немесе ассистентке айтады.

Денсаулық мүмкіндігі шектеулі білім алушы ҚА өткізу басталғанға дейін 2 айдан

кешіктірмей өзінің жеке ерекшеліктерін көрсете отырып, ҚА өткізу кезінде оған арнайы

жағдайлар жасау қажеттілігі туралы университеттің Басқарма төрағасы-ректорының атына

жазбаша өтініш береді. Өтінішке білім алушының жеке ерекшеліктерінің бар екенін

растайтын құжаттар қоса беріледі. Өтініште білім алушы: ҚА-ға ассистенттің болу

қажеттілігін/қажеттілігі жоқтығын; ҚА тапсыру ұзақтығын ұлғайту

қажеттілігін/қажеттілігі жоқтығын көрсетеді

психофизикалық даму ерекшеліктерін, жеке мүмкіндіктері мен денсаулық жағдайын ескере отырып жүзеге асырылады және:

- денсаулық мүмкіндіктері шектеулі емес білім алушылармен бірлесіп;
- білім алушыға оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық көмек көрсететін ассистенттің қатысуымен (жұмыс орнына отыру, қозғалуы, тапсырманы оқу және ресімдеу, АҚ мүшелерімен қарым-қатынас жасау);
- білім алушыға оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық құралдарды пайдалана отырып;
- аудиторияда, әжетханада және басқа да орынжайларда білім алушының кедергісіз қолжетімділік мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, сондай-ақ оның көрсетілген орынжайларда болуы (пандустардың, тұтқалардың, кеңейтілген ойықты есіктерінің, жеделсатыларының болуы/аудиторияның бірінші қабатта орналасуы, арнайы креслолар мен басқа да құрылғылардың болуы).

Денсаулық мүмкіндігі шектеулі білім алушының жазбаша өтініші бойынша ҚА-ны тапсыру ұзақтығы оны тапсырудың белгіленген ұзақтығына қатысты ұзартылуы мүмкін.

ДМШ білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне байланысты Университет қорытынды аттестаттауды өткізу кезінде келесі талаптардың орындалуын қамтамасыз етеді:

1) зағиптар үшін:

-ҚА тапсыруға арналған тапсырмалар мен өзге де материалдар бедерлі-нүктелі Брайль шрифтімен немесе зағиптарға арналған мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуі бар компьютердің көмегімен қолжетімді электрондық құжат түрінде рәсімделеді не ассистент оқиды;

- жазбаша тапсырмаларды білім алушылар қағазда Брайль бедерлі-нүктелі қаріппен немесе зағиптарға арналған арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету бар компьютерде орындайды немесе ассистентке нұсқау береді;

- қажет болған жағдайда білім алушыға Брайльдің бедерлі-нүктелі грифтімен жазуға арналған жазбаша керек-жарақтар жиынтығы және қағаз, зағиптарға арналған мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуі бар компьютер беріледі.

2) нашар көретіндер үшін:

- ҚА тапсыруға арналған тапсырмалар мен өзге де материалдар үлкейтілген қаріппен ресімделеді;

- кем дегенде 300 люкс жеке біркелкі жарықтандыру қамтамасыз етіледі;

- қажет болған жағдайда білім алушыға үлкейту құрылғысы беріледі, білім алушыда бар үлкейту құрылғыларын пайдалануға жол беріледі.

3) естімейтіндер және нашар еститіндер үшін, сөйлеу қабілеті нашар:

- ұжымдық пайдаланудағы дыбысты күшейтетін аппаратураның болуы қамтамасыз етіледі, қажет болған жағдайда білім алушыға жеке пайдаланудағы дыбысты күшейтетін аппаратура беріледі;

- білім алушының қалауы бойынша ҚА жазбаша формада өткізіледі.

4) тірек-қимыл аппараты бұзылған адамдар үшін (жоғарғы аяқ-қолдардың қозғалыс функциялары ауыр бұзылған немесе жоғарғы аяқ-қолдардың болмауы):

- жазбаша тапсырмаларды білім алушылар мамандандырылған бағдарламалық жасақтамасы бар компьютерде орындайды немесе ассистентке айтады.

Денсаулық мүмкіндігі шектеулі білім алушы ҚА өткізу басталғанға дейін 2 айдан кешіктірмей өзінің жеке ерекшеліктерін көрсете отырып, ҚА өткізу кезінде оған арнайы жағдайлар жасау қажеттілігі туралы университеттің Басқарма төрағасы-ректорының атына жазбаша өтініш береді. Өтінішке білім алушының жеке ерекшеліктерінің бар екенін растайтын құжаттар қоса беріледі. Өтініште білім алушы: ҚА-ға ассистенттің болу қажеттілігін/қажеттілігі жоқтығын; ҚА тапсыру ұзақтығын ұлғайту қажеттілігін/қажеттілігі жоқтығын көрсетеді